

Na osnovu člana 5. stav (1) tačka h) i 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/17), člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 3/18) i člana 80. stav (5) i 81. stav (14) Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 27/17), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj xx.xx.2018. godine d o n o s i

O D L U K U

O UPRAVLJANJU KREDITNIM RIZIKOM I UTVRĐIVANJU OČEKIVANIH KREDITNIH GUBITAKA

1. Opšte odredbe

Član 1.

Predmet odluke

- (1) Ovom odlukom propisuju se:
  - a) pravila za upravljanje kreditnim rizikom,
  - b) način raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka,
  - c) prihvatljiv kolateral za potrebe utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka,
  - d) tretman materijalne aktive stečene u postupku naplate potraživanja,
  - e) način izvještavanja Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija).
- (2) Ovom odlukom propisuju se minimalni zahtjevi, a banka može primijeniti strožije zahtjeve.
- (3) Odredbe ove odluke primjenjuju se na banke sa sjedištem u Federaciji Bosne i Hercegovine koje su od Agencije dobile dozvolu za rad.
- (4) Banka je dužna primjenjivati odredbe ove odluke na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi.
- (5) Uputstvom za klasifikaciju i vrednovanje finansijske aktive (u daljem tekstu: Uputstvo) se propisuju smjernice za primjenu ove odluke čiji je polazni osnov Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 9, sa ciljem obezbjeđenja jedinstvenog računovodstvenog i prudencijalnog tretmana finansijske aktive.
- (6) Na pitanja vezana za upravljanje kreditnim rizikom u bankama koja nisu definisana ovom odlukom, a definisana su Zakonom o bankama ili drugim podzakonskim propisima, primjenjivaće se odredbe tog zakona ili drugog podzakonskog propisa.

Član 2.

Pojmovi

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:
  - a) **Izloženost** je bruto knjigovodstvena vrijednost stavke bilansne i vanbilansne aktive.
  - b) **Nekvalitetna izloženost** je:
    - 1) izloženost u statusu neizmirenja obaveza, odnosno izloženost koja je raspoređena u nivo kreditnog rizika 3 iz člana 20. ove odluke,
    - 2) izloženost koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti ili gubitka, a ispunjava uslov za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3,
    - 3) *POCI* imovina za koju su utvrđeni i knjigovodstveno evidentirani očekivani kreditni gubici u iznosu jednakom ili većem od 15% izloženosti ili koja ispunjava druge uslove iz člana 20. ove odluke.
  - c) **Nekvalitetni kredit** je:

- 1) kredit u statusu neizmirenja obaveza, odnosno kredit koji je raspoređen u nivo kreditnog rizika 3 iz člana 20. ove odluke,
  - 2) kredit koji se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti ili gubitka, a ispunjava uslov za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3,
  - 3) kredit koji ispunjava uslov za raspoređivanje u *POCI* imovinu za koji su utvrđeni i knjigovodstveno evidentirani očekivani kreditni gubici u iznosu većem ili jednakom 15% kredita ili koji ispunjava druge uslove iz člana 20. ove odluke.
- d) **Očekivani kreditni gubitak (*ECL*)** je ispravka vrijednosti bilansne izloženosti i rezervisanja za pokriće očekivanih kreditnih gubitaka za vanbilansne izloženosti koje banka knjigovodstveno evidentira kroz račun dobiti ili gubitka, a utvrđuje se u skladu sa odredbama ove odluke i Uputstva.
- e) **Vanjska institucija za procjenu kreditnog rejtinga (*ECAI*)** ima isto značenje kao u članu 2. stav (1) tačka pp). Odluke o izračunavanju kapitala banke. Spisak priznatih vanjskih institucija za procjenu kreditnog rejtinga Agencija objavljuje na svojoj internet stranici u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- f) **Bilansni otpis** je prenos bilansne izloženosti u vanbilansnu evidenciju, pri čemu banka zadržava pravo na dalje preduzimanje mjera za naplatu potraživanja od dužnika.
- g) **Trajni otpis** je otpis bilansne izloženosti koji dovodi do prestanka priznavanja cijele ili dijela te izloženosti u poslovnim knjigama banke (bilansnoj i vanbilansnoj evidenciji).
- h) **Modifikacija izloženosti** je postupak kojim se mijenjaju uslovi originalnog ugovora te izloženosti, pri čemu modifikacija može biti:
- 1) uzrokovana tekućim potrebama dužnika (npr. smanjenje efektivne kamatne stope zbog promjena na tržištu, zamjena kolaterala i slično), a ne finansijskim poteškoćama dužnika, te da dužnik ne kasni sa otplatom u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana,
  - 2) uzrokovana trenutnim finansijskim poteškoćama dužnika ili poteškoćama koje će uskoro nastati, odnosno pogoršanjem njegove kreditne sposobnosti, urednosti u izmirivanju obaveza prema banci ili drugim povjeriocima (u daljem tekstu se za ovu vrstu modifikacije koristi pojam: restrukturirana izloženost).
- i) **Prihvatljiv kolateral** je kolateral koji banka može uzeti u obzir prilikom procjene budućih novčanih tokova, a koji mora ispuniti sve uslove u vezi sa kolateralom navedene u ovoj odluci.
- j) **Korektivni faktor (*engl. haircut*)** je faktor kojim se banka koristi za prilagođavanje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova iz prihvatljivog kolaterala u odnosu na tržišnu vrijednost kolaterala i odgovarajući interno procijenjeni rok naplate, te za izračunavanje iznosa izloženosti obezbjeđenog prihvatljivim kolateralom za potrebe primjene člana 25. stav (1) i (2) ove odluke.
- k) **Nezavisni procjenitelj** je lice zaposleno u banci ili angažovano od strane banke koje posjeduje potrebne stručne kvalifikacije, tehničke sposobnosti, iskustvo i odgovarajuće ovlaštenje (licenca) potrebno za utvrđivanje vrijednosti nekretnine ili pokretne imovine, te dobro poznaje tržište nekretnina i pokretne imovine.
- 1) Nezavisni procjenitelj ili član njegove uže porodice ne smije:
    - 1.1 biti uključen u postupak odobravanja plasmana ili u posredovanje, prodaju ili iznajmljivanje nekretnine ili pokretne imovine,
    - 1.2 imati pravni ili poslovni odnos sa dužnikom, osim posla procjene,
    - 1.3 biti povezano lice sa kupcem ili prodavaocem pokretne imovine ili nekretnina,
    - 1.4 imati vlastite interese s obzirom na rezultate konačnog izvještaja kojim se utvrđuje tržišna vrijednost nekretnine ili pokretne imovine, osim naknade za izvršavanje procjene.

- 2) Visina naknade koju prima nezavisni procjenitelj ne smije zavisiti od rezultata procjene, a nezavisni procjenitelj je dužan da sačini jasan, transparentan i objektivan izvještaj o procjeni vrijednosti nekretnine ili pokretne imovine.
- 1) **Kamatno inducirani kreditni rizik** je rizik gubitka kojem je dodatno izložena banka koja preuzima kreditni rizik iz izloženosti koje su vezane za promjenjivu kamatnu stopu.
- (2) Pojmovi koji nisu definisani ovim članom, a koriste se u ovoj odluci, imaju značenje u skladu sa zakonskim propisima i drugim podzakonskim propisima.

2. Pravila za upravljanje kreditnim rizikom

Član 3.

Pravila za upravljanje kreditnim rizikom

Pored propisanih općih i posebnih standarda za upravljanje rizicima, a koji se odnose na uspostavljanje i primjenu sistema internog upravljanja u bankama, banka je dužna ispuniti zahtjeve u vezi sa posebnim pravilima za upravljanje kreditnim rizikom koji su propisani članom 4. do 16. ove odluke.

Član 4.

Interna akta banke

- (1) Banka je dužna donijeti i provoditi adekvatne strategije, te politike i procedure za upravljanje kreditnim rizikom u kojima su jasno i detaljno utvrđene nadležnosti i odgovornosti nadležnih tijela i zaposlenih u banci.
- (2) Banka je dužna da upravlja kreditnim rizikom na nivou pojedinačnih izloženosti i na nivou cijelog portfolija banke, odnosno da uspostavi i provodi adekvatan i efikasan sistem stalnog praćenja pojedinačnih izloženosti koje nose kreditni rizik i cijelog portfolija, te obezbijedi da nivo, struktura i kvalitet njenog portfolija bude usklađen sa usvojenim strategijama i politikama za upravljanje kreditnim rizikom.
- (3) Banka je dužna donijeti interne metodologije kojima će definisati način klasifikacije i vrednovanja izloženosti, njihovog raspoređivanja u nivoe kreditnog rizika, te utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka, koje su usklađene sa zahtjevima propisanim ovom odlukom i Uputstvom.
- (4) Metodologije iz stava (3) ovog člana usvaja nadzorni odbor banke, a uprava banke dužna je da obezbijedi konzistentnu primjenu usvojenih metodologija, adekvatno praćenje i efikasan sistem internih kontrola primjene istih, uspostavi odgovarajući sistem izvještavanja, te po potrebi predlaže njihove izmjene.
- (5) Funkcija interne revizije banke redovno ocjenjuje adekvatnost svih elemenata uspostavljenih metodologija i postupaka banke za klasifikaciju i vrednovanje izloženosti, uključujući ocjenu adekvatnosti sistema internih kontrola unutar tih postupaka, te daje preporuke za otklanjanje utvrđenih slabosti i nedostataka.

Član 5.

Organizacioni zahtjevi

- (1) Banka je dužna obezbijediti jasnu operativnu i organizacionu razdvojenost funkcije ugovaranja transakcija od funkcije podrške i upravljanja rizicima, uključujući i upravljačke i rukovodne nivoe.
- (2) Banka je dužna uspostaviti jasnu i dosljednu organizacionu strukturu koja obezbjeđuje utvrđivanje:
  - a) kriterija i procedura za odobravanje novih izloženosti ili modifikaciju postojećih izloženosti,
  - b) pravila odobravanja izloženosti na nivou pojedinačnih dužnika i na nivou grupe povezanih dužnika,

- c) nadležnosti nadzornog odbora, uprave i od strane njih imenovanih odbora, te ovlaštenja pojedinih rukovodnih nivoa za odobravanje izloženosti riziku.
- (3) U okviru organizacionih zahtjeva banka je dužna obezbijediti da se materijalno značajne izloženosti sa aspekta izloženosti kreditnom riziku odobravaju uz prethodno pribavljeno mišljenje funkcije upravljanja rizicima u banci.
- (4) Banka je dužna utvrditi pravila i odgovornosti za odobravanje izloženosti, u izuzetnim slučajevima, kada se funkcija ugovaranja transakcija i funkcija upravljanja rizicima ne mogu usaglasiti oko odobrenja izloženosti.
- (5) Izuzetno, ako banka odobrava izloženosti koje nisu materijalno značajne iz stava (3) ove odluke, odobravanje izloženosti mogu se donositi u okviru funkcije ugovaranja transakcija. U tom slučaju banka je dužna propisati kriterije za utvrđivanje izloženosti koje nisu materijalno značajne, pravila odobravanja tih izloženosti koja omogućavaju njihovo grupisanje prema sličnim karakteristikama i pravila njihovog praćenja na grupnoj osnovi, koje se mora obavljati u okviru funkcije upravljanja rizicima.
- (6) Banka ne može u okviru funkcije ugovaranja transakcija utvrđivati i knjigovodstveno evidentirati očekivane kreditne gubitke.

Član 6.

Kreditni proces

Banka je dužna usvojiti adekvatne politike i procedure i uspostaviti odgovarajući kreditni proces koji minimalno obuhvata:

- a) odobravanje izloženosti,
- b) praćenje rizičnosti izloženosti,
- c) analizu izloženosti kreditnom riziku,
- d) sistem ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika,
- e) postupanje sa nekvalitetnim izloženostima,
- f) postupanje sa restrukturiranim izloženostima,
- g) raspoređivanje izloženosti u nivoe kreditnog rizika,
- h) sadržaj i vođenje kreditnog dosijea.

Član 7.

Odobravanje izloženosti

- (1) Banka je prije odobravanja kreditne izloženosti, te svakog povećanja kreditne izloženosti dužna da na sveobuhvatan i adekvatan način procijeni kreditnu sposobnost dužnika, a uzimajući u obzir interno propisane kriterije i zahtjeve ove odluke. Banka je dužna da najmanje jednom godišnje razmatra propisane kriterije, te ih po potrebi prilagođava sa ciljem unapređenja postupaka procjene kreditne sposobnosti dužnika.
- (2) Banka je prije odobravanja kreditne izloženosti dužna procijeniti kvalitet, utrživost, raspoloživost i vrijednost, te pravnu valjanost kolaterala. Ako vrijednost kolaterala u velikoj mjeri zavisi od kreditne sposobnosti davaoca kolaterala koji je treća strana, banka je dužna procijeniti i njegovu kreditnu sposobnost.
- (3) Banka je dužna uspostaviti pouzdan proces za procjenu mogućnosti dužnika da ispuni svoje obaveze prema ugovorenim uslovima i provjeravati taj proces u redovnim intervalima.
- (4) Banka je prilikom analize naplativosti izloženosti dužna prvo uzeti u obzir kreditnu sposobnost dužnika, a primljeni kolateral za tu izloženost smatrati isključivo sekundarnim izvorom naplate.
- (5) Banka je dužna donijeti politiku, kojom će definisati vrste kolaterala koje prihvata kao obezbjeđenje za izloženost i metodologiju procjene vrijednosti kolaterala.
- (6) Banka u skladu sa stavom (1) ovog člana internim aktima propisuje detaljno kriterije koje uzima u obzir prilikom procjene kreditne sposobnosti dužnika, način vršenja procjene i utvrđivanja činjenica relevantnih za procjenu, a pri tome je dužna da obuhvati najmanje sljedeće kriterije:
  - a) za pravna lica:

- 1) utvrđivanje cilja, odnosno namjere izloženosti,
  - 2) dužnikove novčane tokove ostvarene u proteklom periodu i procijenjene buduće novčane tokove u odnosu na njegove obaveze,
  - 3) stručnost uprave i rukovodstva, kvalitet planova i programa za čiju realizaciju banka pruža finansijsku podršku,
  - 4) karakter, poštenje i reputaciju dužnika, odnosno korektnost njegovih namjera i ponašanje u poslovnim aktivnostima i prema banci, pri čemu bitne faktore čine dostupne informacije o urednosti u izmirivanju obaveza prema banci, drugim bankama, ostalih obaveza prema drugim povjeriocima, finansijskim prekršajima i slično,
  - 5) dužnikovu likvidnost i profitabilnost,
  - 6) nivo kapitala i rezervi kojima dužnik raspolaže i njihov udio u bilansnoj sumi, te kvalitet aktive dužnika,
  - 7) imovinsku snagu dužnika,
  - 8) stepen zaduženosti dužnika, uključujući nivo i ročnost obaveza dužnika, te analizu datih jemstava,
  - 9) uslove pod kojima dužnik posluje i perspektivu dužnika, te njegov položaj na tržištu, kao i položaj cijele grane djelatnosti kojom se dužnik bavi,
  - 10) dužnikovu izloženost valutno induciranim kreditnim rizikom po osnovu bančnih potraživanja sa valutnom klauzulom, potraživanja u stranoj valuti, uključujući i dužnikove vanbilansne obaveze s valutnom klauzulom i vanbilansne obaveze u stranoj valuti i kamatno induciranim kreditnim rizikom po osnovu potraživanja ugovorenih s promjenjivom kamatnom stopom. Pri tome, banka treba da kreditni rizik procjenjuje i sa aspekta moguće promjene finansijskog položaja dužnika zbog promjene kursa konvertibilne marke i valute u kojoj je izloženost ili kamatne stope, odnosno da procijeni sposobnost dužnika da u slučaju potencijalne promjene tog kursa ili kamatne stope izmiruje obaveze prema banci u skladu sa ugovorenim uslovima. Imajući u vidu postojanje valutnog odbora u Bosni i Hercegovini, banka posebnu pažnju posvećuje izloženostima sa valutnom klauzulom u stranoj valuti koja nije euro u slučajevima kada dužnik nema izvore prihoda u istoj valuti u kojoj je izloženost.
- b) za fizička lica:
- 1) utvrđivanje cilja, odnosno namjere kreditne izloženosti,
  - 2) dužnikove novčane tokove ostvarene u proteklom periodu i procijenjene buduće novčane tokove u odnosu na njegove obaveze,
  - 3) imovinsku snagu dužnika,
  - 4) stepen zaduženosti dužnika, te analizu datih jemstava,
  - 5) karakter, poštenje i reputaciju dužnika, odnosno korektnost njegovih namjera i ponašanje prema banci, pri čemu banka treba da preduzme sve razumne mjere da, pored podataka o otplati kreditnih obaveza, prikupi i podatke o urednosti otplate ostalih obaveza (npr. porez, obaveze po osnovu režija i slično) i procijeni uticaj na buduće novčane tokove dužnika u slučaju postojanja značajnih neizmirenih obaveza,
  - 6) dužnikovu izloženost valutno induciranim kreditnim rizikom po osnovu bančnih potraživanja sa valutnom klauzulom, potraživanja u stranoj valuti, uključujući i dužnikove vanbilansne obaveze s valutnom klauzulom i vanbilansne obaveze u stranoj valuti i kamatno induciranim kreditnim rizikom po osnovu potraživanja ugovorenih s promjenjivom kamatnom stopom. Pri tome, banka treba da kreditni rizik procjenjuje i sa aspekta moguće promjene finansijskog položaja dužnika zbog promjene kursa konvertibilne marke i valute u kojoj je izloženost ili kamatne stope, odnosno da procijeni sposobnost dužnika da u slučaju potencijalne promjene tog kursa ili kamatne stope izmiruje obaveze prema banci u skladu sa ugovorenim

uslovima. Imajući u vidu postojanje valutnog odbora u Bosni i Hercegovini, banka posebnu pažnju posvećuje izloženostima sa valutnom klauzulom u stranoj valuti koja nije euro u slučajevima kada dužnik nema izvore prihoda u istoj valuti u kojoj je izloženost.

- (7) Dodatno, procjenu kreditne sposobnosti dužnika koji je osnovan u prethodne dvije godine od dana kada se vrši procjena (novosnovana privredna društva), kao i dužnika koji je osnovan s posebnom namjenom, odnosno za realizaciju unaprijed utvrđenog projekta (projektno finansiranje), banka vrši na osnovu procjene mogućnosti tog dužnika da ostvari adekvatne novčane tokove koji obezbjeđuju blagovremeno izmirivanje obaveza po ugovorenoj dinamici otplate potraživanja. Prilikom vršenja te procjene uzima u obzir najmanje:
  - a) procjenu budućih novčanih tokova tog ulaganja (poslovni plan, finansijske projekcije, ocjenu perioda vraćanja ulaganja, analizu osjetljivosti projekta na rizike i sl.) u slučaju novoosnovanih privrednih društava,
  - b) odnosno procjenu budućih novčanih tokova projekta (poslovni plan, finansijske projekcije, ocjenu perioda vraćanja ulaganja, analizu osjetljivosti projekta na rizike i sl.), kao i kontinuiranog praćenja realizacije tog projekta u slučaju projektog finansiranja.
- (8) Obaveza provođenja procjene kreditne sposobnosti odnosi se na sve učesnike u ugovornom odnosu, odnosno banka vrši procjenu kreditne sposobnosti i sudužnika, davaoca jemstva ili garancije kao i grupe povezanih lica (kada je to primjenjivo) i slično.
- (9) Banka je dužna da donosi odluke o odobravanju kreditnih izloženosti na osnovu primjerenih i jasno definisanih kriterija, te da definiše postupke odlučivanja o odobravanju i modifikaciji izloženosti.

Član 8.

Praćenje rizičnosti izloženosti

- (1) Praćenje pojedinačnih izloženosti uključuje procjenjivanje kreditne sposobnosti dužnika, grupe povezanih lica sa dužnikom i kvaliteta, utrživosti, raspoloživosti, vrijednosti, te pravna valjanost kolaterala tokom trajanja ugovornog odnosa na kojem je zasnovana predmetna izloženost.
- (2) Banka je dužna da prati ispunjenje uslova iz ugovora od strane dužnika, a u slučaju namjenskih izloženosti i praćenje korištenja plasiranih sredstava u skladu sa odobrenom/ugovorenom namjenom.
- (3) Banka je dužna da uspostavi praćenje pojedinačnih izloženosti tako da omogućava pravovremeno preduzimanje odgovarajućih mjera s ciljem smanjenja kreditnog rizika u slučaju pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika ili davaoca kolaterala ukoliko je to treća strana.
- (4) Banka je dužna usvojiti procedure kojima se utvrđuje prikupljanje i praćenje svih relevantnih informacija koje mogu upućivati na povećanje rizičnosti izloženosti i kolaterala, kao i procedure izvještavanja o tim informacijama svih ovlaštenih zaposlenih uključenih u proces upravljanja kreditnim rizikom, kako bi se blagovremeno i adekvatno vršila procjena rizičnosti izloženosti.

Član 9.

Analiza izloženosti kreditnom riziku

- (1) Banka je dužna uspostaviti sistem za kontinuiranu analizu strukture, kvaliteta i trendova kreditnog portfolija, uključujući i analizu rizika koji proizilaze iz koncentracija prisutnih u kreditnom portfoliju. Navedene analize banka je dužna uzeti u obzir prilikom definisanja strategija i politika za preuzimanje kreditnog rizika i upravljanje kreditnim rizikom.
- (2) Praćenje i analiza kreditnog portfolija moraju biti uspostavljeni tako da omogućuju pravovremeno preduzimanje odgovarajućih mjera s ciljem smanjenja kreditnog rizika.

Član 10.

Sistem ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika

- (1) Banka je dužna uspostaviti sistem ranog upozorenja koji omogućava pravovremenu

identifikaciju dužnika kod kojih je prisutan povećani kreditni rizik i voditi evidenciju o tim izloženostima, odnosno isti moraju biti uvršteni na listu dužnika koje je potrebno posebno pratiti od strane banke (engl. *watch list*).

- (2) Banka je dužna definisati odgovarajuće kvalitativne i kvantitativne pokazatelje za rano otkrivanje povećanog kreditnog rizika.
- (3) Sistem ranog upozorenja zasniva se na internim (npr. interni kreditni rejting) ili eksternim indikatorima (npr. kreditni rejtingi vanjskih institucija za procjenu kreditnog rejtinga, istraživanja određenih sektora, blokada računa, makroekonomski indikatori za određene geografske oblasti i slično), a treba omogućiti prepoznavanje pogoršanja kreditnog kvaliteta izloženosti u najranijem trenutku, kako na pojedinačnoj osnovi tako i na grupnoj osnovi za izloženosti sa sličnim karakteristikama.
- (4) Banka je dužna da na listu iz stava (1) ovog člana uvrsti i nove dužnike banke, za koje je prilikom procjene kreditne sposobnosti utvrđeno da su u drugoj banci raspoređeni u viši nivo kreditnog rizika.

Član 11.

Postupanje sa nekvalitetnim izloženostima

- (1) Banka je dužna uspostaviti adekvatan okvir za postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, koji uključuje:
  - a) način utvrđivanja, mjerenja, praćenja i nadziranja nekvalitetnih izloženosti, kao i mjere za izbjegavanje nastanka takvih izloženosti,
  - b) donošenje strategije za postupanje sa nekvalitetnim izloženostima u kratkoročnom (do jedne godine), srednjoročnom (od jedne do tri godine) i dugoročnom periodu (periodu dužem od tri godine), uključujući i ciljne nivoe nekvalitetnih izloženosti,
  - c) operativne godišnje planove za postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, uključujući izloženosti u postupku prisilne naplate,
  - d) implementaciju operativnog plana postupanja sa nekvalitetnim izloženostima,
  - e) potpunu integritetnost strategije postupanja sa nekvalitetnim izloženostima u upravljačke procese banke, uključujući redovno praćenje i nezavisan nadzor nad ovim postupcima.
- (2) Banka je dužna analizirati uticaj nekvalitetnih izloženosti na regulatorni kapital, profitabilnost, likvidnost i ostale pokazatelje poslovanja banke.
- (3) Banka je prilikom određivanja strateških ciljeva iz stava (1) tačka b) ovog člana dužna uzeti u obzir:
  - a) strategiju praćenja i restrukturiranja nekvalitetnih izloženosti,
  - b) strategiju aktivnog smanjenja nekvalitetnih izloženosti,
  - c) promjenu vrste izloženosti ili zamjenu duga za kapital,
  - d) različite pravne mogućnosti kao što su stečaj ili vansudska nagodba.
- (4) Banka je dužna uspostaviti stalnu i efikasnu funkciju odgovornu za praćenje i postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, koja je nezavisna i odvojena od funkcije ugovaranja transakcija.
- (5) Banka je u svojim internim aktima u vezi sa postupanjem sa nekvalitetnim izloženostima dužna:
  - a) propisati politike, metode i učestalost vrednovanja kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine, nadzor i kontrolu nad tim vrednovanjem kao i kriterije za nezavisne procjenitelje kolaterala,
  - b) propisati kriterije, postupak i nivoe odlučivanja za preuzimanje odgovarajućih pravnih radnji potrebnih za aktiviranje i realizaciju kolaterala,
  - c) propisati kriterije, postupak i nivoe odlučivanja za bilansni otpis izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, pri čemu je banka dužna da:
    - 1) izvrši otpis bilansne izloženosti za koju su knjigovodstveno evidentirani očekivani kreditni gubici u visini od 100% bruto knjigovodstvene vrijednosti te izloženosti,

- 2) vodi detaljnu evidenciju o izloženostima za koje je izvršila bilansni otpis i svim aktivnostima koje preduzima sa ciljem naplate potraživanja, koja je dostupna za potrebe internih i eksternih kontrola, odnosno nadzora banke.
  - d) propisati kriterije, postupak i nivoe odlučivanja za trajni otpis izloženosti,
  - e) uzeti u obzir propise koji se odnose na zaštitu potrošača.
- (6) Banka čiji je udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima veći od 5%, dužna je Agenciji dostaviti:
- a) strategiju postupanja sa nekvalitetnim izloženostima, kao i njene izmjene i dopune, u roku od sedam dana od dana usvajanja od strane nadzornog odbora,
  - b) operativne planove do 31. januara u godini za koju se donose operativni planovi,
  - c) izvještaje o realizaciji operativnih planova iz tačke b) ovog stava na kvartalnoj osnovi, u roku od 20 dana od isteka kvartala na koji se izvještaj odnosi.
- (7) Ukoliko Agencija utvrdi da postoje značajne razlike između realizovanih aktivnosti i aktivnosti utvrđenih operativnim planom, Agencija će naložiti banci da preduzme dodatne organizacione ili druge mjere neophodne za poboljšanje upravljanja kreditnim rizikom koji proizilazi iz portfolija nekvalitetnih izloženosti.

Član 12.

Postupanje sa restrukturiranim izloženostima

- (1) Banka je dužna usvojiti i provoditi politike postupanja sa restrukturiranim izloženostima koje najmanje obuhvataju sljedeće:
  - a) postupak i procedure za odobravanje mjera restrukturiranja, način donošenja odluka o mjerama restrukturiranja uključujući osobe i funkcije uključene u taj postupak, pri čemu je dužna uzeti u obzir mjere kojima bi se omogućila održiva otplata dugovanja i izbjegli slučajevi prisilne naplate,
  - b) korištenje specifičnih kratkoročnih i dugoročnih mjera restrukturiranja zavisno od razloga zbog kojih su izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 ili 3,
  - c) opis dostupnih mjera restrukturiranja,
  - d) informacije koje se uzimaju u obzir prilikom odlučivanja o opravdanosti mjera restrukturiranja, postupak i procedure za praćenje i nadzor mjera restrukturiranja.
- (2) Banka je dužna na osnovu rezultata uspješnosti provedenih mjera restrukturiranja redovno ažurirati politike postupanja s restrukturiranim izloženostima.
- (3) Prije donošenja odluke o restrukturiranju banka je dužna procijeniti ekonomsku opravdanost restrukturiranja izloženosti prema pojedinom dužniku ili grupi dužnika. Ako je restrukturiranje kreditnih izloženosti ekonomski opravdano, banka je dužna utvrditi odgovarajući plan restrukturiranja, te pratiti njegovo provođenje i efekte.
- (4) Prilikom utvrđivanja održivosti restrukturiranja izloženosti pojedinog dužnika ili grupe dužnika, banka je dužna imati:
  - a) detaljnu analizu razloga koji su doveli do poteškoća u poslovanju dužnika ili, ako je primjenjivo, grupe dužnika,
  - b) plan operativnog, finansijskog i vlasničkog restrukturiranja dužnika i
  - c) projekciju novčanih tokova za period koji je definisan planom restrukturiranja.
- (5) Na osnovu informacija iz stava (4) ovog člana banka je dužna izraditi:
  - a) procjenu ostvarivosti plana operativnog, finansijskog i vlasničkog restrukturiranja dužnika, ako je primjenjivo,
  - b) analizu mogućih metoda restrukturiranja izloženosti i argumentaciju izabrane metode,
  - c) novi otplatni plan koji će biti osnov za praćenje provođenja plana restrukturiranja izloženosti.
- (6) Banka je dužna prije odobrenja bilo koje mjere restrukturiranja provesti procjenu kreditne sposobnosti dužnika ili, ako je primjenjivo, grupe dužnika.
- (7) Nakon odobrenja mjera restrukturiranja banka je dužna kontinuirano, a najmanje na

tromjesečnoj osnovi pratiti provođenje cjelokupnog plana restrukturiranja i novčanih tokova dužnika ili ako je primjenjivo, grupe dužnika.

Član 13.

Proces raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika

Banka je dužna uspostaviti odgovarajući proces za raspoređivanje izloženosti u nivoe kreditnog rizika i za utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa odredbama ove odluke i Uputstva.

Član 14.

Sadržaj i vođenje kreditnog dosijea

- (1) Banka je dužna donijeti i provoditi proceduru za vođenje evidencije o izloženostima i odrediti lica odgovorna za potpunost i cjelovitost pojedinačnih kreditnih dosijea.
- (2) Način vođenja i minimalni sadržaj kreditnog dosijea propisani su Odlukom o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka.

Član 15.

Valutno inducirani kreditni rizik i kamatno inducirani kreditni rizik

- (1) Banka je dužna da u sistem upravljanja kreditnim rizikom uključi i upravljanje:
  - a) valutno induciranim kreditnim rizikom i
  - b) kamatno induciranim kreditnim rizikom.
- (2) Banka je dužna da u okviru procesa odobravanja izloženosti u stranoj valuti ili sa valutnom klauzulom, kao i/ili kreditnih izloženosti sa promjenjivom kamatnom stopom definiše kriterije za procjenu kreditne sposobnosti dužnika. Kriteriji najmanje uključuju procjenu značajnog porasta iznosa otplate duga u slučaju značajnih negativnih oscilacija odnosnih promjenjivih parametara.
- (3) Banka je dužna da rezultate procjene iz stava (2) ovog člana uzme u obzir prilikom utvrđivanja kreditne sposobnosti dužnika.
- (4) Banka je dužna obezbijediti da sistem upravljanja iz stava (1) ovog člana omogućuje najmanje:
  - a) utvrđivanje dužnika koji su izloženi rizicima iz stava (1) ovog člana,
  - b) obračun očekivanih kreditnih gubitaka za izloženosti podložne rizicima iz stava (1) ovog člana u slučaju promjena kursa valuta ili kamatnih stopa,
  - c) povezivanje kreditnih izloženosti i odnosnih instrumenata zaštite koje koristi banka, ukoliko je primjenjivo.
- (5) Ako banka koristi instrumente zaštite od rizika iz stava (4) ovog člana dužna je u svojim internim aktima definisati načine zaštite kreditnih izloženosti.
- (6) Banka je dužna za rizike iz stava (1) ovog člana provesti testiranje otpornosti na stres. Pri tome je dužna uzeti u obzir vezu između kretanja kursa valuta i/ili kamatnih stopa i porasta iznosa otplate po kreditnim izloženostima mjerenog odnosom ukupnih plaćanja po kreditnoj izloženosti i prihoda odnosno, primanja dužnika.
- (7) Banka je dužna obezbijediti da se planom rada interne revizije obuhvate i sistemi upravljanja iz stava (1) ovoga člana.

Član 16.

Rizik koncentracije

- (1) Banka je dužna da u politici upravljanja rizikom koncentracije najmanje obuhvati:
  - a) koncentraciju koja se odnosi na jedno lice i grupu povezanih lica,
  - b) koncentraciju koja se odnosi na grupu izloženosti koje povezuju isti ili slični izvori nastanka rizika kao što su isti privredni sektor, odnosno geografsko područje, istovrsni poslovi, ista vrsta proizvoda, odnosno primjena istih tehnika smanjenja kreditnog rizika

- (isti instrument kreditne zaštite ili isti davaoc kreditne zaštite),
- c) koncentraciju koja se odnosi na cijeli kreditni portfolijo.
- (2) Banka je dužna donijeti odgovarajuće metodologije za praćenje i umanjnje rizika koncentracije koje najmanje obuhvataju:
- a) aktivno upravljanje diverzifikacijom portfolija kreditnih izloženosti,
  - b) određivanje limita koncentracije, koje je potrebno redovno razmatrati i vršiti njihovo prilagođavanje,
  - c) prenos, odnosno smanjenje kreditnog rizika.
- (3) Najveći dopušteni iznos izloženosti nakon umanjenja za knjigovodstveno evidentirane očekivane kreditne gubitke koji nije obezbjeđen kolateralom (depozit i/ili prihvatljiv kolateral nakon umanjenja za pripadajuće korektivne faktore) prema jednom licu ili grupi povezanih lica iznosi 5% priznatog kapitala banke.

3. Raspoređivanje izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka

Član 17.

Raspoređivanje u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka

- (1) Banka je dužna da svaku izloženost koju vrednuje po amortizovanom trošku i po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit rasporedi u jednu od sljedećih kategorija:
- a) nivo kreditnog rizika 1 – nizak nivo kreditnog rizika (engl. *performing*),
  - b) nivo kreditnog rizika 2 – povećan nivo kreditnog rizika (engl. *underperforming*),
  - c) nivo kreditnog rizika 3 – izloženosti kod kojih je nastalo umanjnje vrijednosti, odnosno izloženosti u statusu neizmirenja obaveza (engl. *non-performing*),
  - d) *POCI* imovina.
- (2) Banka je dužna da tokom trajanja ugovornog odnosa redovno, a najmanje jednom mjesečno (na zadnji dan u mjesecu), izvrši raspoređivanje u odgovarajuće nivoe kreditnog rizika, procjeni i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u skladu sa odredbama ove odluke i Uputstva.
- (3) Banka ne može modifikovanu izloženost inicijalno rasporediti u niži nivo kreditnog rizika od one u koju je bila raspoređena originalna izloženost prije izvršene modifikacije.
- (4) Potraživanja od privrednog društva kojem je banka odobrila izloženost, a kojom se posredno ili neposredno, djelimično ili u cjelosti, izmiruje potraživanje prema drugom povezanom licu kod iste banke, ne može inicijalno biti raspoređeno u bolji nivo kreditnog rizika od nivoa kreditnog rizika u koji je bila raspoređena izloženost koja se izmiruje.
- (5) Nijedan od kriterija iz ove odluke i Uputstva ne može da spriječi ovlaštena lica Agencije da izvrše i banci nalože raspoređivanje izloženosti u viši nivo kreditnog rizika ako to smatraju opravdanim i shodno tome naložiti banci da obračuna i evidentira odgovarajući nivo očekivanih kreditnih gubitaka.

Član 18.

Nivo kreditnog rizika 1

- (1) Banka u nivo kreditnog rizika 1 raspoređuje sljedeće izloženosti:
- a) izloženosti sa niskim kreditnim rizikom iz stava (2) ovog člana,
  - b) izloženosti kod kojih kreditni rizik nije značajno povećan nakon početnog priznavanja,
  - c) modifikacije izloženosti koje nisu uzrokovane finansijskim poteškoćama dužnika već njegovim tekućim potrebama (npr. smanjenje efektivne kamatne stope zbog promjena na tržištu, zamjena kolaterala i slično), te po kojima dužnik ne kasni sa otplatom u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana.

- (2) Izloženostima sa niskim rizikom smatraju se:
- a) izloženosti prema Centralnoj banci Bosne i Hercegovine,
  - b) izloženosti prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
  - c) izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama izvan Bosne i Hercegovine za koje postoji kreditna procjena priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 1 ili 2.

Član 19.

Nivo kreditnog rizika 2

- (1) Banka u nivo kreditnog rizika 2 raspoređuje izloženosti kod kojih se rizik nakon početnog priznavanja značajno povećao.
- (2) Kašnjenje u otplati obaveza prema banci u materijalno značajnom iznosu koji je definisan članom 20. stav (3) ove odluke više od 30 dana, osim u slučajevima kada banka može dokazati da kašnjenje nije rezultat značajnog povećanja kreditnog rizika (kašnjenje zbog tehničke greške), obavezan je kriteriji za raspoređivanje izloženosti u nivo kreditnog rizika 2.
- (3) Kašnjenje nastalo zbog tehničke greške iz stava (2) ovog člana podrazumijeva sljedeće situacije:
  - a) da je dužnik izvršio uplatu putem druge banke (ili u pošti) i o tome posjeduje dokaz, ali platna transakcija nije realizovana na vrijeme,
  - b) da je dužnik izvršio uplatu u banci, koja nije realizovana greškom zaposlenog koji je zaprimio uplatu,
  - c) da je dužnik izvršio uplatu u banci, ali ista nije na vrijeme rasknjižena na odgovarajuću kreditnu partiju.
- (4) Banka je dužna da internim aktima definiše ostale indikatore za utvrđivanje značajnog povećanja kreditnog rizika iz stava (1) ovoga člana (engl. *Significant Increase of Credit Risk – SICR*), i pri tome uzme u obzir najmanje sljedeće indikatore:
  - a) povećanje *PD* parametra (pri čemu je primjerenije da se ta promjena izražava kao odnos *PD* parametra na datum izvještavanja i *PD* parametra na datum početnog priznavanja, a ne kao povećanje za broj procentnih poena),
  - b) pogoršanje internog ili eksternog kreditnog rejtinga dužnika,
  - c) pogoršanje finansijskih pokazatelja dužnika ili grupe povezanih lica kojoj pripada (pokazatelj likvidnosti, značajan gubitak, finansijske obaveze/*EBITDA* i slično), pri čemu banka internim aktima propisuje intervale pogoršanja tih pokazatelja,
  - d) prelazak na listu izloženosti koje je potrebno posebno pratiti od strane banke (*watch* lista).
- (5) Banka ne treba da se ograniči na kriterije iz stava (4) ovog člana i kriterije definisane internim aktima i posmatra iste kao listu za provjeru (engl. *check list*), već treba da prilikom procjene kreditnog rizika uzme u obzir i ostale raspoložive informacije, kako bi na što efikasniji način identifikovala situacije značajnog povećanja kreditnog rizika.
- (6) U slučaju restrukturiranih izloženosti, banka može u nivo kreditnog rizika 2 rasporediti samo restrukturirane izloženosti koje nisu u trenutku odobrenja bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 3, koje ne ispunjavaju uslov iz člana 20. stav (9) tačka d) ove odluke, kao ni ostale uslove za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3.

Član 20.

Nivo kreditnog rizika 3 izloženosti u statusu neizmirenja obaveza

- (1) Banka u nivo kreditnog rizika 3 raspoređuje izloženosti koje ispunjavaju uslove iz stava (2) ovog člana i restrukturirane izloženosti koje su u trenutku modifikacije bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 3.
- (2) Izloženost je u statusu neizmirenja obaveza kada je ispunjen jedan ili oba od sljedećih uslova:
  - a) dužnik kasni sa otplatom dospjelih obaveza prema banci duže od 90 dana u materijalno značajnom iznosu,
  - b) banka smatra izvjesnim da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze prema banci ne uzimajući u obzir mogućnost naplate iz kolaterala (engl. *Unlikeliness to Pay – UTP*).
- (3) Pod materijalno značajnim iznosom iz stava (2) ovog člana podrazumijevaju se ukupna dospjela potraživanja od:
  - a) fizičkog lica u iznosu većem od 20 KM i 1% ukupne izloženosti dužnika, a
  - b) pravnog lica u iznosu većem od 500 KM i 2,5% ukupne izloženosti dužnika.
- (4) Banka utvrđuje status neizmirenja obaveza za pravna lica na nivou ukupnih potraživanja od tog lica.
- (5) Izuzetno, u slučaju izloženosti prema fizičkim licima, banka može utvrditi status neizmirenja obaveza na nivou pojedinačne izloženosti, a ne na nivou ukupnih potraživanja banke od tog dužnika. Pri tome, ukoliko bruto knjigovodstvena vrijednost izloženosti prema fizičkom licu u statusu neizmirenja obaveza prelazi 20% ukupne bruto knjigovodstvene vrijednosti izloženosti prema tom fizičkom licu, smatra se da je nastupio status neizmirenja obaveza po svim izloženostima prema tom dužniku.
- (6) Za potrebe stava (2) tačka a) ovog člana, brojač dana kašnjenja uključuje se na datum kada ukupna dospjela potraživanja od tog dužnika pređu materijalno značajan iznos iz stava (3) ovog člana, a isključuje kada se ukupna potraživanja spuste ispod tog nivoa.
- (7) Izuzetno, brojanje dana kašnjenja za:
  - a) prekoračenja po računu počinje sa danom kada dužnik prekorači odobreni limit, kada izvrši isplatu sredstava sa transakcijskog računa bez pokrića ili kada mu je odobreni limit smanjen i niži je od trenutno iskorištenog iznosa. Pri tome, odobreni limit je svaki kreditni limit koji je banka odredila i o kojem je obavijestila dužnika.
  - b) izloženosti po kreditnim karticama počinje sa danom na koji dospijeva obaveza plaćanja minimalnog dijela.
- (8) Banka je dužna imati dokumentovane politike u vezi sa brojanjem dana kašnjenja, posebno s obzirom na produženje roka za ispunjenje obaveze, obnavljanje izloženosti i slično. Te se politike moraju dosljedno primjenjivati tokom vremena i biti u skladu sa uspostavljenim sistemom za upravljanje rizicima.
- (9) Za potrebe stava (2) tačka b) ovog člana smatra se izvjesnim da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze prema banci ukoliko:
  - a) postoji objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti izloženosti,
  - b) se dužnik suočava sa značajnim finansijskim poteškoćama,
  - c) je banka prodala drugu izloženost istog dužnika uz značajan ekonomski gubitak,
  - d) je banka pristala da modifikuje izloženost zbog trenutnih finansijskih poteškoća dužnika ili poteškoća koje će uskoro nastati, a što će vjerovatno za posljedicu imati umanjenje finansijske obaveze dužnika zbog značajnog otpisa ili odgode plaćanja glavnice, kamata ili prema potrebi naknada,
  - e) je pokrenut stečajni postupak ili likvidacija dužnika,
  - f) dužnik nije izvršio svoju obavezu prema banci najkasnije u roku od 15 dana od dana kada je banka izvršila plaćanje po osnovu prethodno izdate garancije.

- (10) Banka se ne treba ograničavati na slučajeve navedene u stavu (9) ovog člana već treba svojim internim aktima precizno definisati i ostale slučajeve za koje je utvrđeno da ukazuju na to da dužnik vjerovatno neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze prema banci.
- (11) Za potrebe primjene kriterija iz stava (9) tačka b) ovog člana, banka internim aktima propisuje pokazatelje koji ukazuju na značajne finansijske poteškoće, kao što su:
- izvori prihoda dužnika su značajno smanjeni, što može uticati na njegovu mogućnost da izmiruje obaveze prema banci,
  - pokrenut je postupak naplate iz kolaterala,
  - banka je pokrenula tužbu protiv dužnika pred nadležnim sudom,
  - dužnik je izgubio licencu za obavljanje djelatnosti (npr. banka, društvo za osiguranje, mikrokreditna organizacija, davalac lizinga i slično),
  - u slučaju izloženosti prema novoosnovanim privrednim društvima, kao i izloženostima po osnovu projektnog finansiranja, ako su procijenjeni budući novčani tokovi u toku bilo kog perioda izmirivanja obaveza prema banci neadekvatni, kao i ako se tokom otplate potraživanja znatno odstupi od inicijalnog poslovnog plana, odnosno planirane realizacije projekta,
  - značajno smanjenje kapitala dužnika,
  - značajno pogoršanje ostalih finansijskih pokazatelja (pokazatelj likvidnosti, značajan gubitak, finansijske obaveze/*EBITDA* i slično) pri čemu banka internim aktima propisuje intervale pogoršanja tih pokazatelja,
  - dužnik je sudužnik ili jemac po kreditu koji je u statusu neizmirenja obaveza, a rata je toliko velika da može značajno uticati na njegovu platežnu sposobnost,
  - desili su se slučajevi prevara,
  - dužnik je prezadužen,
  - u slučaju fizičkih lica: ukoliko je privredno društvo ili samostalna preduzetnička radnja u vlasništvu dužnika u statusu neizmirenja obaveza, a dužnik garantuje ličnom imovinom za obaveze tog privrednog društva ili samostalne preduzetničke radnje,
  - izvršena je blokada računa dužnika u periodu dužem od 30 dana,
  - nivo kreditnog kvaliteta u drugoj banci i slično.
- (12) Prilikom razmatranja kriterija iz stava (9) tačka c) ovog člana, banka razmatra da li je prodala druge izloženosti istog lica uz značajan ekonomski gubitak, a potrebno je prije svega analizirati razloge zbog kojih je izvršena prodaja, te u slučajevima koji nisu povezani sa kreditnim rizikom (npr. prodaja zbog potrebe za likvidnim sredstvima, promjene poslovne strategije banke ili potrebe usklađivanja sa regulatornim propisima u vezi sa ograničenjima izloženosti) ne treba smatrati da je nastupio status neizmirenja obaveza, iako su izloženosti prodane uz značajan ekonomski gubitak.
- Međutim, u slučajevima u kojima je do prodaje došlo zbog pogoršanja kreditnog kvaliteta izloženosti, a ekonomski gubitak je značajan banka treba smatrati da je došlo do nastanka statusa neizmirenja obaveza za ostale izloženosti banke prema istom dužniku. Pri tome, ekonomski gubitak se smatra značajnim ukoliko je cijena po kojoj se izloženost prodaje manja za više od 5% neto vrijednosti izloženosti (uključujući kamate i naknade).
- (13) Prilikom razmatranja kriterija iz stava (9) tačka d) ovog člana, banka razmatra da li je modifikacija izloženosti rezultirala umanjivanjem finansijske obaveze dužnika zbog značajnog otpisa ili odgode plaćanja glavnice, kamata ili naknada, te ukoliko utvrdi da je to umanjeње veće od 1%, smatra se da je nastupio status neizmirenja obaveza.
- Pri tome, umanjeње finansijske obaveze („*Do*“) računa se u skladu sa sljedećom formulom:

$$Do = \frac{NPV_0 - NPV_t}{NPV_0}$$

gdje je:

NPVo – neto sadašnja vrijednost novčanih tokova očekivanih na osnovu ugovora prije njegove modifikacije diskontovanih primjenom originalne efektivne kamatne stope.

NPVt – neto sadašnja vrijednost novčanih tokova očekivanih na osnovu novog modifikovanog ugovora diskontovanih primjenom originalne efektivne kamatne stope.

Međutim, banka treba da razmotri postoje li druge naznake da dužnik vjerovatno neće izmiriti obaveze prema banci u potpunosti i u slučaju da je umanjenje finansijske obaveze manje od 1%. Pri tome, pokazatelji koji mogu ukazivati da dužnik vjerovatno neće izmiriti obaveze prema banci u potpunosti uključuju sljedeće:

- a) velika jednokratna otpлата na kraju perioda predviđenog planom otplate,
- b) plan otplate u kojem se na početku predviđaju znatno niži iznosi plaćanja,
- c) duži grejs period uzimajući u obzir namjenu kredita,
- d) izloženosti prema dužniku su više puta restrukturirane.

(14) Banka koristi jedinstvene kriterije za utvrđivanje statusa neizmirenja obaveza za računovodstvene i regulatorne potrebe, odnosno izloženosti koje ispunjavaju uslov za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3 (uključujući i izloženosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz račun dobiti ili gubitka i *POCI* imovinu za koju su utvrđeni i knjigovodstveno evidentirani očekivani kreditni gubici u iznosu većem ili jednakom od 15% izloženosti ili koja ispunjava druge uslove iz ovog člana) uključuju se u kategoriju izloženosti u statusu neizmirenja obaveza za potrebe izračunavanja kapitalnih zahtjeva u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke.

Član 21.

***POCI* imovina**

- (1) *POCI* imovina predstavlja izloženost za koju se u trenutku inicijalnog priznavanja utvrdi da je njena vrijednost umanjena za kreditne gubitke zbog postojanja značajnog kreditnog rizika.
- (2) Banka je dužna da svojim internim aktima definiše kriterije za utvrđivanje da li se radi o *POCI* imovini iz stava (1) ovog člana, pri čemu je banka dužna da razmotri najmanje sljedeće kriterije:
  - a) da li je stavka finansijske aktive u statusu neizmirenja obaveza u skladu sa definicijom iz člana 20. ove odluke,
  - b) da li je stavka finansijske aktive u trenutku inicijalnog priznavanja umanjena za 15% ili više njene nominalne vrijednosti,
  - c) da li je stavka finansijske aktive kupljena uz ekonomski gubitak (diskont) veći od 5% neto knjigovodstvene vrijednosti,
  - d) da li su u posljednjih 12 mjeseci vršene modifikacije sa ciljem prevazilaženja finansijskih poteškoća klijenta (npr. produženje roka otplate, odlaganje plaćanja, sniženje kamatne stope, naknadno uvođenje grejs perioda i slično),
  - e) da li postoje dokazi da klijent u posljednjih 36 mjeseci nije postupao u skladu sa ugovorenim uslovima, zbog kojih je banka mogla pokrenuti mjere prinudne naplate u skladu sa ugovorom,
  - f) da li postoje dokazi da će doći do bilo kojeg oblika finansijske reorganizacije klijenta (predstečajni postupak, stečajni postupak i slično).
- (3) Ukoliko je ispunjen bilo koji od kriterija iz stava (2) ovog člana smatra se da se radi o *POCI* imovini.
- (4) Banka je dužna da pri utvrđivanju statusa *POCI* imovine, istu posmatra na nivou pojedinačne izloženosti, a ne na nivou klijenta.
- (5) Banka je dužna da u svom informacionom sistemu omogući identifikaciju izloženosti kojima je dodijeljen status *POCI* imovine.

Član 22.

Raspoređivanje izloženosti u niže nivoe kreditnog rizika

- (1) Banka može izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 rasporediti u nivo kreditnog rizika 1 samo kada su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) kada su svi razlozi koji su ukazivali na značajno povećanje kreditnog rizika iz člana 19. ove odluke prestale da postoje i
  - b) kada je dužnik kontinuirano tokom definisanog perioda oporavka dokazao urednost u otplati, i to:
    - 1) za restrukturirane izloženosti koje su u trenutku restrukturiranja bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 u toku 12 mjeseca od datuma restrukturiranja,
    - 2) za restrukturirane izloženosti koje su u trenutku restrukturiranja bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 u toku 24 mjeseca od datuma raspoređivanja u nivo kreditnog rizika 2. U suprotnom, banka je dužna restrukturiranu izloženost ponovo rasporediti u nivo kreditnog rizika 3.
    - 3) za nerestrukturirane izloženosti u toku tri mjeseca od datuma kada su prestali svi razlozi koji ukazuju na značajno povećanje kreditnog rizika.
- (2) Banka ne može reklasifikovati izloženosti iz nivoa kreditnog rizika 3 direktno u nivo kreditnog rizika 1.
- (3) Banka može reklasifikovati izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2 samo kada su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) kada su svi uslovi iz člana 20. ove odluke prestali da budu primjenjivi i
  - b) kada je dužnik kontinuirano tokom definisanog perioda oporavka dokazao urednost u otplati i to:
    - 1) za restrukturirane izloženosti u toku 12 mjeseci od datuma restrukturiranja,
    - 2) za nerestrukturirane izloženosti u toku 6 mjeseci od datuma kada je prestalo ispunjavanje uslova iz člana 20. ove odluke.
- (4) Za potrebe primjene stava (3) tačka b) alineja 1) ovog člana, smatra se da je ispunjen uslov za reklasifikaciju iz nivoa kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2, ukoliko su ispunjeni i sljedeći dodatni uslovi:
  - a) dužnik je tokom perioda oporavka izvršio otplatu glavnice (putem redovnih plaćanja) u iznosu koji je jednak većem od sljedeća dva iznosa: iznosu prethodno dospjelih neizmirenih obaveza (ako su iste postojale) ili iznosu koji je otpisan,
  - b) postoji urednost u otplati obaveza prema banci po osnovu ostalih izloženosti banke prema tom dužniku,
  - c) banka nema bilo koje druge dodatne naznake da dužnik neće u potpunosti izmiriti obaveze prema banci.
- (5) Banka je dužna definisati jasne kriterije i politike o tome kada se može izvršiti reklasifikacija izloženosti iz nivoa kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2, a pri tome treba obuhvatiti situacije kada se može smatrati da je poboljšanje finansijskog stanja dužnika dovoljno da omogućuje potpunu i pravovremenu otplatu kreditnih obaveza. Banka treba pratiti efikasnost usvojenih politika, a naročito analizirati promjene statusa dužnika, uticaj usvojenih politika na stope oporavka izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, uticaj usvojenih politika na pojavu višestrukih statusa neizmirenja obaveza. Pri tome, očekuje se da banka ima mali broj slučajeva kod kojih će nastupiti status neizmirenja obaveza ponovo nakon reklasifikacije. Ukoliko to nije slučaj, banka treba preispitati svoje politike reklasifikacije izloženosti i utvrditi duže rokove oporavka u odnosu na minimalne propisane rokove u stavu (3) ovog člana.
- (6) Za potrebe primjene stava (1), (3) i (4) ovog člana smatra se da postoji urednost u otplati ukoliko dužnik ne kasni sa otplatom 30 i više dana u materijalno značajnom iznosu u toku definisanog perioda oporavka.

- (7) U slučaju da je utvrđen grace period/moratoriji kod restrukturiranih izloženosti, taj period ne ulazi u posmatrani period oporavka, odnosno period oporavka počinje od kraja grace perioda/moratorija.

3.1.1. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka

Član 23.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 1

- (1) Banka je dužna da za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 1 utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosima kako slijedi:
  - a) za izloženosti sa niskim rizikom iz člana 18. stav (2) ove odluke – 0,1% izloženosti,
  - b) za izloženosti prema bankama i drugim subjektima finansijskog sektora za koje postoji kreditna procjena priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 1 ili 2 – 0,1% izloženosti,
  - c) za ostale izloženosti – 0,75% izloženosti.
- (2) Izuzetno od stava (1) ovog člana očekivani kreditni gubitak za izloženosti u obliku gotovine u blagajni i trezoru banke iznosi 0% ukoliko su ispunjeni zahtjevi u vezi sa zaštitom imovine propisani Odlukom o sistemu internih kontrola u banci.
- (3) Izuzetno od stava (1) tačka c) ovog člana, ukoliko banka nema adekvatnu vremensku seriju, količinu i/ili kvalitet relevantnih historijskih podataka, te nije u mogućnosti da utvrdi vrijednost *PD* parametra korištenjem svog modela na adekvatan i dokumentovan način, banka ne može utvrditi očekivani kreditni gubitak za ostale izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 1 u iznosu manjem od 1,25% izloženosti.
- (4) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi veći iznos očekivanih kreditnih gubitaka od onih koji proizilaze iz odredaba ovog člana, banka je dužna primjeniti tako utvrđen veći iznos.

Član 24.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 2

- (1) Banka je dužna da za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u iznosu većem od dva navedena:
  - a) 5% izloženosti,
  - b) iznosa utvrđenog u skladu sa internom metodologijom banke.
- (2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, ukoliko banka nema adekvatnu vremensku seriju, količinu i/ili kvalitet relevantnih historijskih podataka, te nije u mogućnosti da utvrdi vrijednost *PD* parametra korištenjem svog modela na adekvatan i dokumentovan način, banka ne može utvrditi očekivani kreditni gubitak za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 u iznosu manjem od 8% izloženosti.

Član 25.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 3

- (1) Banka je dužna da za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosima definisanim u tabeli 1. ili tabeli 2. iz ovog člana.

Tabela 1. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za izloženosti obezbjeđene prihvatljivim kolateralom:

R. br.	Dani kašnjenja	Minimalni očekivani kreditni gubitak
1.	do 180	15%
2.	od 181 do 270	25%
3.	od 271 do 365	40%
4.	od 366 do 730	60%
5.	od 731 do 1460	80%
6.	od 1461	100%

Tabela 2. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za izloženosti koje nisu obezbjeđene prihvatljivim kolateralom:

R. br.	Dani kašnjenja	Minimalni očekivani kreditni gubitak
1.	do 180	15%
2.	od 181 do 270	45%
3.	od 271 do 365	75%
4.	Preko 365	100%

(2) Za potrebe primjene stava (1) ovog člana, banka utvrđivanje minimalnih očekivanih kreditnih gubitaka vrši u skladu sa dijagramom u nastavku:

Izloženost koja nije obezbijedena prihvatljivim kolateralom		Očekivani gubici 100% nakon jedne godine
Izloženost koja je djelimično obezbjeđena prihvatljivim kolateralom	Neobezbjeđeni dio	
		Obezbjeđeni dio
Izloženost koja je u cjelosti obezbijedena prihvatljivim kolateralom		

- (3) U slučaju restrukturiranih izloženosti iz člana 22. stav (3) tačka b) alineja 1) ove odluke, banka će svih 12 mjeseci perioda oporavka zadržati očekivane kreditne gubitke na nivou koji je bio formiran na datum odobrenja restruktura, a koji ne može biti niži od 15%.
- (4) Ukoliko banka utvrdi da dužnik čija je izloženost restruktura, počne kasniti u materijalno značajnom iznosu u periodu oporavka iz člana 22. stav (3) tačka b) alineja 1) ove odluke, banka će početi računati i knjigovodstveno evidentirati dodatne očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosu u skladu sa tabelom 1. ili tabelom 2. iz ovog člana, a kao početni datum za izračun dana kašnjenja koristiti datum odobravanja restrukture.

- (5) Banka je dužna da za treću i svaku narednu modifikaciju restrukturirane izloženosti utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u iznosu od 100%.
- (6) Izuzetno od stava (1) ovog člana, banka je dužna da za izloženosti koje se odnose na slučajeve kada dužnik nije izvršio svoju obavezu prema banci najkasnije u roku od 15 dana od dana kada je banka izvršila plaćanje po osnovu prethodno izdate garancije, utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivani kreditni gubitak u iznosu od 100%.
- (7) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi veći iznos očekivanih kreditnih gubitaka od onih koji proizilaze iz odredaba ovog člana, banka je dužna primjeniti tako utvrđen veći iznos.

Član 26.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za POCI imovinu

- (1) Banka je dužna da za *POCI* imovinu u toku 12 mjeseci od dana njenog inicijalnog priznavanja utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosu od 15% izloženosti ili u iznosu očekivanih kreditnih gubitaka koji je bio formiran na datum inicijalnog priznavanja te imovine (u zavisnosti koji je iznos viši).
- (2) Ukoliko dužnik nema kašnjenje u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana u toku narednih 24 mjeseca po isteku prvih 12 mjeseci od dana njenog inicijalnog priznavanja i ukoliko nisu ispunjeni uslovi iz člana 20. ove odluke, banka je dužna da utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosu od 5% izloženosti. Nakon isteka tog perioda banka ne može formirati nivo očekivanih kreditnih gubitaka ispod 5% izloženosti.
- (3) Ukoliko dužnik ima kašnjenje u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana u prvih 36 mjeseci od dana inicijalnog priznavanja, banka je dužna da utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosima definisanim u tabeli 1. ili tabeli 2. iz člana 25. ove odluke, a kao početni datum za izračun dana kašnjenja koristiti datum inicijalnog priznavanja *POCI* imovine.
- (4) Banka je dužna da za treću i svaku narednu modifikaciju *POCI* imovine utvrditi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u iznosu od 100%.
- (5) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi veći iznos očekivanih kreditnih gubitaka od onih koji proizilaze iz odredaba ovog člana, banka je dužna primjeniti tako utvrđen veći iznos.

Član 27.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za potraživanja od kupaca i potraživanja po osnovu finansijskog lizinga

- (1) Banka je dužna da stope očekivanih kreditnih gubitaka za potraživanja od kupaca i ostalih potraživanja, te potraživanja po osnovu lizinga utvrdi najmanje u iznosima kako je navedeno u tabeli 3. iz ovog člana.

Tabela 3. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za potraživanja od kupaca i potraživanja po osnovu finansijskog lizinga

R. br.	Dani kašnjenja	Minimalni očekivani kreditni gubitak
1.	koja nisu u kašnjenju (0 dana kašnjenja)	0,75%
2.	do 30 dana	2%
3.	od 31 do 60 dana	5%

4.	od 61 do 90 dana	10%
5.	od 91 do 120 dana	15%
6.	od 121 do 180 dana	50%
7.	od 181 do 365 dana	75%
8.	preko 365 dana	100%

- (2) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi veći iznos očekivanih kreditnih gubitaka od onih koji proizilaze iz odredaba ovog člana, banka je dužna primjeniti tako utvrđen veći iznos.

Član 28.

Utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka prilikom prelaska u više nivoe kreditnog rizika

- (1) Za izloženosti koje su raspoređene u viši nivo kreditnog rizika, minimalna stopa očekivanih kreditnih gubitaka je veća od sljedeće dvije:
- a) ranije utvrđenog očekivanog kreditnog gubitka koji je za njih formiran dok su izloženosti bile raspoređene u niži nivo kreditnog rizika,
  - b) propisanog minimuma očekivanih kreditnih gubitaka za viši nivo kreditnog rizika u koji je izloženost raspoređena na izvještajni datum.

4. Prihvatljiv kolateral i upravljanje kolateralom

Član 29.

Prihvatljiv kolateral

Prihvatljivim kolateralom za potrebe ove odluke i utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka smatraju se samo:

- a) nekretnine (uključujući zemljište) i pokretna imovina navedena u tabeli 4. iz člana 30. ove odluke, pod uslovom da ispunjava sve uslove iz člana 30. i 31. ove odluke,
- b) ostali prihvatljivi kolaterali iz člana 32. ove odluke.

Član 30.

Nekretnine i pokretna imovina

- (1) Vrste prihvatljivog kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine navedene su u tabeli 4. iz ovog člana.
- (2) Nekretnina se može smatrati prihvatljivim kolateralom samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) banka raspolaže cjelokupnom potrebnom dokumentacijom iz koje je vidljivo da je ta nekretnina efikasan i primjeren sekundarni izvor naplate, odnosno ako postoje dokazi da se ta imovina može brzo i efikasno prodati po adekvatnoj cijeni,
  - b) izvršen je upis hipoteke prvog reda u zemljišnim knjigama i drugim registrima u korist banke,
  - c) banka ima uspostavljene efikasne postupke za provjeru pravne valjanosti hipoteke nad predmetnom nekretninom,
  - d) nekretnina je osigurana polisom osiguranja validnom u svakom trenutku trajanja ugovornog odnosa, a koja je vinkulirana u korist banke (osim za zemljište na kojem nije izgrađen objekat),
  - e) banka je obezbijedila procjenu vrijednosti nekretnine u skladu sa odredbama člana 31. ove odluke.

- (3) Pokretna imovina se može smatrati prihvatljivim kolateralom samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- banka raspolaže cjelokupnom potrebnom dokumentacijom iz koje je vidljivo da je ta pokretna imovina efikasan i primjeren sekundarni izvor naplate, odnosno ako postoje dokazi da se ta imovina može brzo i efikasno prodati po adekvatnoj cijeni,
  - izvršen je upis zaloga u registar založnih prava nad pokretnom imovinom kod institucije nadležne za vođenje tog registra,
  - banka ima uspostavljene efikasne postupke za provjeru pravne valjanosti zaloga nad predmetnom pokretnom imovinom,
  - banka ima mogućnost da na zahtjev izvrši monitoring kolaterala,
  - dostupna je tržišna cijena pokretne imovine,
  - pokretna imovina je osigurana odgovarajućom polisom osiguranja validnom u svakom trenutku trajanja ugovornog odnosa, a koja je vinkulirana u korist banke,
  - banka je obezbijedila procjenu vrijednosti pokretne imovine u skladu sa odredbama člana 31. ove odluke.
- (4) Prilikom procjene budućih novčanih tokova po osnovu naplate od nekretnina i pokretne imovine, banka primjenjuje odgovarajuće korektivne faktore i odgovarajući interno procijenjeni rok naplate. Korektivni faktori i rok naplate trebaju uvažavati praksu banke i dosadašnje iskustvo kod naplate, uslove u privrednom i pravnom okruženju u kojem banka posluje, odgovarajuće karakteristike kolaterala, te je potrebno uvažiti činjenicu da različite vrste kolaterala odražavaju različitu vrstu rizika (npr. utvrditi različite korektivne faktore i rokove naplate uzimajući u obzir lokaciju kolaterala kada je u pitanju nepokretna imovina ili specifičnost namjene građevinsko-proizvodnih mašina kada je u pitanju pokretna imovina i slično). Pri tome, banka ne može koristiti korektivne faktore koji su manji od minimalnih faktora utvrđenih u tabeli 4. iz ovog člana.
- (5) Banka najmanje jednom godišnje vrši provjeru adekvatnosti pretpostavki o inicijalno utvrđenom roku naplate, te iste koriguje ako je potrebno. Banka može smanjiti rok naplate u skladu s protokom vremena tek nakon preduzetih radnji za realizaciju kolaterala, ako procijeni da se realizacija naplate odvija u skladu sa prvobitno procijenjenim rokom. Navedeno smanjenje moguće je provesti samo u slučajevima kada banka može dokazati izvjesnost novčanih tokova uz odgovarajuću dokumentaciju, te kada se može pouzdano izmjeriti konačni rok namirenja i ukupan iznos novčanih tokova koji će po osnovu toga banka primiti.

Tabela 4. Vrste prihvatljivog kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine i minimalni korektivni faktori za te kolaterale

R.Br.	Vrsta prihvatljivog kolaterala	Korektivni faktor (%)
1.	Stambene nekretnine - stan	20
2.	Stambene nekretnine - kuća	30
3.	Stambene nekretnine - ostale nekretnine koje se ne koriste u stambene svrhe (vikendica, apartman i slično)	40
4.	Poslovne nekretnine - poslovni prostor	40
5.	Poslovne nekretnine - skladišno-industrijski objekti (fabrike, skladišta, poljoprivredni objekti i slično)	50
6.	Poslovne nekretnine – uslužni objekti (hotel i slično)	40

7.	Građevinsko zemljište	40
8.	Poljoprivredno zemljište	50
9.	Pokretna imovina – građevinsko-proizvodne mašine koje se koriste za specifičnu namjenu	90
10.	Pokretna imovina – građevinsko-proizvodne mašine koje mogu imati širu namjenu	70
11.	Pokretna imovina – putnička vozila	60
12.	Pokretna imovina - teretna vozila	70

Član 31.

Procjena vrijednosti nekretnina i pokretne imovine

- (1) Banka je dužna usvojiti politike i procedure za procjenu vrijednosti nekretnina i pokretne imovine koja služi kao kolateral, koje je dužna razmatrati najmanje jednom godišnje, te po potrebi vršiti njihovo prilagođavanje.
- (2) Banka je dužna da internim aktima definiše uslove i kriterije koje mora ispuniti nezavisni procjenitelj da bi mogao vršiti procjenu vrijednosti nekretnina i pokretne imovine, te da utvrdi listu nezavisnih procjenitelja čije procjene koristi. Listu nezavisnih procjenitelja banka kontinuirano ažurira nakon provedenih provjera kvaliteta procjena vrijednosti nekretnina i pokretne imovine izvršenih od strane tih procjenitelja.
- (3) S ciljem procjene adekvatnosti uspostavljenih politika i procedura za procjenu vrijednosti nekretnina i pokretne imovine, banka je dužna uspostaviti adekvatne i efikasne procedure za provjeru kvaliteta procjena vrijednosti nekretnina i pokretne imovine izvršenih od strane nezavisnih procjenitelja.
- (4) Za vrijeme trajanja ugovornog odnosa banka je dužna kontinuirano pratiti vrijednost nekretnina koje služe kao kolateral za njene izloženosti (kroz redovan monitoring kolaterala u skladu sa internim aktima banke), i to za poslovne nekretnine najmanje jednom godišnje, a za stambene nekretnine jednom u tri godine. Banka je dužna pratiti vrijednost nekretnina i češće ako su tržišni uslovi podložni značajnijim promjenama. Ako banka na osnovu praćenja utvrdi da bi moglo doći do značajnog smanjenja vrijednosti nekretnina u odnosu na uobičajene tržišne cijene, dužna je odmah od nezavisnog procjenitelja zatražiti provođenje ponovne procjene njihove vrijednosti. Za izloženosti koje iznose više od 5% priznatog kapitala ili 1 miliona KM (u zavisnosti šta je niže) banka je dužna obezbijediti da nezavisni procjenitelj provodi naknadnu ponovnu procjenu vrijednosti nekretnine najmanje svake tri godine.
- (5) Banka je dužna da internim aktima definiše minimalni sadržaj izvještaja o procjeni vrijednosti nekretnine, te način procjene vrijednosti nekretnina i utvrdi kriterije za primjenu različitih metoda procjene (tržišna, prihodovna i troškovna), uvažavajući vrstu nekretnine koja se procjenjuje, pri čemu bi troškovna metoda bila prihvatljiva u izuzetnim slučajevima.
- (6) Za vrijeme trajanja ugovornog odnosa banka je dužna kontinuirano pratiti vrijednost pokretne imovine koje služi kao kolateral za njene izloženosti. Pri tome se za vrijednost pokretne imovine može uzeti kupoprodajna vrijednost umanjena za troškove amortizacije, vrijednost pokretne imovine iz polise osiguranja ili tržišna vrijednost koja je lako dostupna, transparentna i utvrđena u skladu sa pravilima struke.
- (7) Banka je dužna obezbijediti da nezavisni procjenitelj provede procjenu vrijednosti pokretne imovine svake treće godine ukoliko je njena vrijednost prilikom odobravanja izloženosti bila veća od 500 hiljada KM.

- (8) Dokumentacija u vezi sa nekretninama i pokretnom imovinom koja služi kao kolateral koju je banka dužna imati u kreditnom dosijeu propisuje se Odlukom o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka.

Član 32.

Ostali prihvatljivi kolaterali

- (1) Ostalim prihvatljivim kolateralom smatraju se:
- a) dužnički vrijednosni papiri koji su izdati od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Srpske i Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
  - b) dužnički vrijednosni papiri koji su izdati od strane centralnih vlada ili centralnih banaka koje imaju kreditnu procjenu priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 4 ili bolji,
  - c) dužnički vrijednosni papiri koji su izdati od strane multilateralnih razvojnih banaka iz člana 53. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke,
  - d) dužnički vrijednosni papiri koji su izdati od strane međunarodnih organizacija iz člana 54. Odluke o izračunavanju kapitala banke,
  - e) dužnički vrijednosni papiri koje su izdate od strane banaka, investicionih društava, regionalnih vlada i lokalnih vlasti, subjekata javnog sektora i multilateralnih razvojnih banaka (koje nisu obuhvaćene tačkom c) ovog stava) i ostalih subjekata, koji imaju kreditnu procjenu priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 3 ili bolji,
  - f) dužnički vrijednosni papiri koji su izdati od strane banaka i regionalnih i lokalnih vlasti koji nemaju procjenu priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga, ukoliko isti kotiraju na priznatoj berzi,
  - g) zalog na zlatu,
  - h) dionice ili konvertibilne obveznice uključene u glavni berzanski indeks,
  - i) garancije i kontragarancije plative na prvi poziv izdate od strane subjekata navedenih u tački a) do f) ovog stava.
- (2) Kolaterali iz stava (1) ovog člana moraju ispuniti sljedeće dodatne uslove:
- a) prilikom procjene budućih novčanih tokova po osnovu naplate iz dužničkih vrijednosnih papira banka je dužna primjeniti odgovarajuće korektivne faktore u odnosu na tržišnu cijenu uzimajući u obzir količinu i učestalost trgovanja tim dužničkim vrijednosnim papirima, dosadašnje iskustvo u naplati, uslove u ekonomskom i pravnom okruženju emitenta, te odgovarajuća obilježja tih dužničkih vrijednosnih papira. Banka je dužna u svojim internim politikama i procedurama definisati odgovarajuće korektivne faktore, te iste dosljedno primjenjivati. Pri tome, banka ne može utvrditi manji korektivni faktor od 20% za dužničke vrijednosne papire koje koristi kao kolateral.
  - b) ukoliko postoji neusklađenost između dospijeća izloženosti i dospijeća ostalog prihvatljivog kolaterala, ostali prihvatljivi kolateral se priznaje prilikom utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka samo u slučaju ako je njegovo dospijeće jednako ili duže od dospijeća izloženosti.
  - c) garancije i kontragarancije trebaju ispunjavati uslove i zahtjeve iz člana 84.-86. Odluke o izračunavanju kapitala banke.

5. Tretman stečene materijalne aktive u postupku naplate potraživanja

Član 33.

Tretman stečene materijalne aktive

- (1) Tretman materijalne aktive koju je banka primila kao potpunu ili djelimičnu otplatu potraživanja (u daljem tekstu: stečena materijalna imovina) zavisi od namjere nadležnih organa banke o daljem postupanju sa tom aktivom.
- (2) Banka stečenu materijalnu imovinu priznaje u svojim finansijskim izvještajima banke kada nadležni sud donese Rješenje o dosudi i isto postane pravosnažno ili na datum kada stekne imovinu vansudskom nagodbom.
- (3) U slučaju da banka stečenu materijalnu imovinu nema namjeru koristiti u vlastite svrhe dužna provoditi aktivnu politiku prodaje te imovine.
- (4) U slučaju da banka stečenu materijalnu imovinu nema namjeru koristiti u vlastite svrhe, istu je prilikom inicijalnog priznavanja dužna evidentirati po nižoj od sljedećih vrijednosti:
  - a) iznosa neto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja banke,
  - b) vrijednosti nekretnine određene rješenjem o dosudi.
- (5) U slučaju da je visina knjigovodstveno evidentiranih očekivanih kreditnih gubitaka jednaka visini potraživanja, banka će stečenu materijalnu imovinu evidentirati po tehničkoj vrijednosti u iznosu od 1 KM.
- (6) U slučaju da je visina knjigovodstveno evidentiranih očekivanih kreditnih gubitaka manja od visine potraživanja, banka ne umanjuje vrijednost stečene materijalne imovine u toku prve godine od datuma inicijalnog priznavanja, odnosno istu evidentira po vrijednosti iz stava (4) ovog člana ili fer vrijednosti te imovine umanjenoj za troškove prodaje (u zavisnosti koja je vrijednost niža). Nakon isteka godine dana od datuma inicijalnog priznavanja, banka je dužna vršiti umanjenje vrijednosti stečene materijalne imovine u sljedeće dvije godine po godišnjoj stopi od 50%.
- (7) Banka niti u jednom slučaju ne smije iskazivati prihod po osnovu sticanja materijalne imovine koju je primila kao potpunu ili djelimičnu otplatu dugova.

6. Izvještavanje Agencije i prelazne i završne odredbe

Član 34.

Izvještavanje Agencije

- (1) Banka je dužna izvještavati Agenciju o izloženostima raspoređenim u nivoe kreditnog rizika u skladu sa odredbama ove odluke.
- (2) Izvještaje iz stava (1) ovog člana banka je dužna dostavljati u obliku, na način i u rokovima propisanim Odlukom o izvještajima koje banka dostavlja Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Prilikom izvještavanja iz stava (1) ovog člana, banka je dužna koristiti izvještajne oznake date u Prilogu 1. ove odluke.

Član 35.

Prijelazne odredbe

- (1) Direktor Agencije će u roku od 60 (šezdeset) dana od dana stupanja na snagu ove odluke donijeti Uputstvo za klasifikaciju i vrednovanje finansijske aktive iz člana 1. stava (5) kojim se detaljnije definišu pojedine odredbe ove odluke.
- (2) Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi:
  - a) Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj 85/11-prečišćeni tekst, 33/12-ispravka i 15/13),
  - b) Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka („Službene novine FBiH“, broj 3/03).

Član 36.
Stupanje na snagu

(1) Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjuje se od 01.01.2019. godine.

Broj: U.O.- 7
Sarajevo, ---.2018. godine

PREDSJEDNICA
UPRAVNOG ODBORA

mr. sc. Ljerka Marić, dipl.ecc.,

Prilog 1. Izvještajne oznake

Oznaka	Opis	Kriteriji prepoznavanja	CRK oznaka
1.1	Izloženosti sa niskim kreditnim rizikom (član 23. stav 1) alineja a))	Minimum 0,1% ECL	A
1.2	Izloženosti prema bankama i drugim subjektima finansijskog sektora (član 23. stav 1) alineja b))	Minimum 0,1% ECL	A
1.3	Izloženosti sa niskim kreditnim rizikom i izloženosti kod kojih kreditni rizik nije značajno povećan nakon početnog priznavanja (član 23. stav 1) alineja c))	Minimum 0,75% ECL	A
1.4	Modifikacije uzrokovane tekućim potrebama dužnika (član 18. stav 1) alineja c))	Modifikacija i minimum 0,75% ECL	A
2.1	Izloženosti kod kojih se kreditni rizik značajno povećan nakon početnog priznavanja (član 19. stav 1))	Minimum 5% ECL	B
2.2	Restruktura uzrokovane privremenim finansijskim poteškoćama dužnika (član 19. stav 6))	Restruktura i minimum 5% ECL	B
2.3	Izloženosti u periodu oporavka (član 22. stav 1) alineja b))	Minimum 5% ECL	B
3.1	Restrukturirane izloženosti uzrokovane finansijskim poteškoćama dužnika (član 20, stav 1))	Restruktura i minimum 15% ECL	C
3.2	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza osim restrukturiranih izloženosti uzrokovane finansijskim poteškoćama dužnika (član 20, stav 1))	Minimum 15% ECL	C
3.3	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza osim restrukturiranih izloženosti uzrokovane finansijskim poteškoćama dužnika (član 20, stav 1))	Minimum 35% ECL	C
3.4	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza osim restrukturiranih izloženosti uzrokovane finansijskim poteškoćama dužnika (član 20, stav 1))	Minimum 60% ECL	D
4.1	Oporavljena POCI imovina (član 26. stav 2))	POCI i minimum 5 % ECL	B
4.2	Inicijalno priznata POCI imovina (član 21)	POCI i minimum 15 % ECL	C
4.3	Izloženosti koje se vrednuje po fer vr. kroz račun dobiti ili gubitka, a ispunjava uslov za Nivo kreditnog rizika 2	FVRDG i minimum 5% ECL	B
4.4	Izloženosti koje se vrednuje po fer vr. kroz račun dobiti ili gubitka, a ispunjava uslov za Nivo kreditnog rizika 3	FVRDG i minimum 15% ECL	C
4.5	Izloženosti koje su tri ili više puta restrukturirane (član 25 stav 5)) odnosno modificirane (član 26. stav 4))	100% ECL	E
4.6	Plaćene garancije na teret banke (član 25. stav 6))	100% ECL	E
4.7	Ostale izloženosti - bilansni otpis (član 11. stav 5) alineja c) tačka 1)	100% ECL	E